

1. Zakresem zastosowania umowy z 1994 r. między Polską a Białorusią o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych nie jest objęte uznanie i wykonanie orzeczeń arbitrażowych (sądów polubownych).

**Postanowienie Sądu Najwyższego
z dnia 24 września 1998 r.
III CKN 628/98**

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN T. Żyznowski (przewodniczący)

SSN M. Wysocka

SSN K. Zawada (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 24 września 1998 r. sprawy z wniosku PPMB „E” w B. – Republika Białoruś z udziałem PPUH „T” o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu polubownego wydanego za granicą na skutek kasacji pozwanego od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 26 lutego 1998 r., postanawia: oddalić kasację.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie uczestnika postępowania, PPUH „T”, od postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Białymstoku z 29 grudnia 1997 r., stwierdzającego wykonalność na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenia Międzynarodowego Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Przemysłowo-Handlowej w Mińsku w Republice Białorusi z dnia 8 września 1997 r.

Mimo odmiennych twierdzeń uczestnika, Sąd Wojewódzki uznał, iż stwierdzenie wykonalności orzeczenia arbitrażowego objętego wnioskiem Przedsiębiorstwa białoruskiego jest uzasadnione w świetle Konwencji o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 10 czerwca 1958 r. (Dz. U. z 1962 r. nr 9,

poz. 41 i 42), art. 1150 § 1 i § 2 k.p.c. oraz art. 54 - 57 umowy między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Białorusi o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych (Dz. U. z 1995 r. nr 128, poz. 619 i 620).

Rozpoznając zażalenie uczestnika na postanowienie Sądu Wojewódzkiego, wytykające temu postanowieniu: – naruszenie art. 56 ust. 2 pkt 2 umowy między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Białorusi o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych; – naruszenie art. 1146 § 1 pkt 3 k.p.c.; – naruszenie art. 1146 § 1 pkt 5 k.p.c.; – naruszenie art. 379 k.p.c., Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Wojewódzkiego. W uzasadnieniu wskazał, że pełnomocnik Przedsiębiorstwa białoruskiego został należycie umocowany, wobec czego nie było podstaw do zastosowania art. 379 pkt 2 k.p.c. Zostały natomiast spełnione przesłanki do stwierdzenia wykonalności wydanego w Mińsku orzeczenia arbitrażowego.

Podstawy kasacji uczestnika od postanowienia Sądu Apelacyjnego stanowią: naruszenie art. 56 ust. 2 pkt 2 umowy między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Białorusi o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych oraz uchybienie art. 1150 w zw. z art. 1146 § 1 pkt 5 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut uchybienia wymienionemu w kasacji przepisowi umowy polsko-białoruskiej jest o tyle uzasadniony, że – czego pełnomocnik skarżącej nie dostrzega – **zakresem zastosowania umowy między Polską a Białorusią z 1994 r. o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych nie jest objęte uznanie i wykonanie orzeczeń arbitrażowych (sądów polubownych)**. Z brzmienia art. 54 powołanej umowy wynika, że reguluje ona jedynie uznanie i wykonanie orzeczeń sądów państwowych oraz ugód zawartych przed takimi sądami. Wniosek taki potwierdzają okoliczności, w jakich nastąpiło podpisanie tej umowy.

Przede wszystkim odpowiada to dotychczas stosowanym rozwiązaniom w umowach dwustronnych obowiązujących na obszarze Polski i Białorusi. Umowa między Polską a ZSRR z 1957 r. (Dz. U. z 1958 r. nr 32, poz. 147 i 148 oraz Dz. U. z 1980 r. nr 28, poz. 121 i 122) – co do której, jak się podaje (J. Ciszewski: Aktualne zagadnienia dotyczące umów o obrocie prawnym w stosunkach między Polską a innymi państwami /sukcesja umów przez nowe państwa, nowe umowy i zakres terytorialnego zastosowania/, Kwartalnik Prawa Prywatnego

1994/2, s. 246), sukcesja Białorusi po upadku ZSRR znajdowała potwierdzenie w praktyce – nie odnosiła się do uznania i wykonania orzeczeń arbitrażowych. Wykluczała to nie tylko treść art. 52 tej umowy, zasadniczo zbieżnego z art. 54 umowy między Polską a Białorusią z 1994 r, ale również podpisana w Moskwie w dniu 26 maja 1972 r. przez państwa – członków RWPG Konwencja o rozstrzygnięciu w drodze arbitrażu sporów cywilnoprawnych wynikających ze stosunków współpracy gospodarczej i naukowo-technicznej (Dz. U. z 1974 nr 7, poz. 37). Konwencja ta postanawiała, że wszelkie spory między organizacjami gospodarczymi, wynikające ze stosunków cywilnoprawnych, powstających w toku współpracy gospodarczej i naukowo-technicznej Państw uczestniczących w Konwencji – tj. zasadniczo wszystkie spory doniosłe w świetle ówczesnych stosunków – podlegają rozpoznaniu w drodze arbitrażu, i regulowała wykonanie orzeczeń arbitrażowych oraz ugód zawartych w postępowaniu arbitrażowym na obszarze państw uczestniczących w Konwencji. Jednocześnie art. VI tej Konwencji formułował zasadę, że w sprawach uregulowanych Konwencją w stosunkach między państwami uczestniczącymi w Konwencji nie mają zastosowania postanowienia wcześniej zawartych między nimi dwustronnych i wielostronnych umów.

W chwili zaś podpisywania umowy między Polską a Białorusią w 1994 r. nie istniała potrzeba regulowania w tej umowie uznania i wykonania orzeczeń arbitrażowych, z uwagi na uczestnictwo zarówno Polski, jak Białorusi w Konwencji o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 10 czerwca 1958 r.

Obowiązywanie w stosunkach między Polską a Ukrainą powołanej dopiero co Konwencji Nowojorskiej wyłączyło także, zgodnie z art. 1096 k.p.c., zastosowanie w rozpatrywanej sprawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego o wykonalności orzeczeń sądów zagranicznych i ugód zawartych przed takimi sądami (art. 1150 - 1153). Jedyne wyjątkowo na mocy art. VII Konwencji Nowojorskiej (zawierającego tzw. „klauzulę zbawczą”) możliwe jest stosowanie w stosunkach między państwami członkowskimi wskazanych przepisów kodeksu postępowania cywilnego na żądanie osoby wnoszącej o stwierdzenie wykonalności w Polsce zagranicznego orzeczenia arbitrażowego.

Wskazane uchybienie nie uzasadnia jednak uwzględnienia kasacji, gdyż zaskarżone orzeczenie odpowiada w ostatecznym rezultacie prawu.

Wśród wyczerpująco wyliczonych w art. V Konwencji Nowojorskiej przesłanek odmowy uznania i wykonania zagranicznego orzeczenia arbitrażowego, uwzględnianych na

wniosek strony, przeciwko której orzeczenie jest skierowane, brak podnoszonej przez uczestnika, zarówno w zażaleniu, jak i kasacji, okoliczności nie dołączenia do wniosku o wykonanie orzeczenia dokumentu stwierdzającego, że strona, przeciwko której wydane zostało orzeczenie i która nie uczestniczyła w postępowaniu, otrzymała wezwanie na rozprawę we właściwym czasie i trybie, zgodnie z prawem państwa, na którego terytorium orzeczenie zostało wydane. Według art. V ust. 1 lit. b Konwencji Nowojorskiej odmowa wykonania jest uzasadniona, gdy strona, przeciwko której orzeczenie jest skierowane, nie była należycie powiadomiona o wyznaczeniu arbitra lub o procedurze arbitrażowej albo że z innego powodu nie mogła przedstawić swojej sprawy. Wobec niespornego faktu otrzymania przez uczestnika zawiadomienia o rozprawie, nie ma podstaw do przyjęcia, że Sąd Apelacyjny oddalając jego zażalenie naruszył art. V ust. 1 lit. b Konwencji Nowojorskiej w zakresie, w jakim zapewnia on stronie, przeciwko której orzeczenie jest skierowane, możliwość przedstawienia swojej sprawy.

Zgodnie z art. V ust. 2 Konwencji Nowojorskiej, sąd rozpoznający wniosek może odmówić stwierdzenia wykonalności zagranicznego orzeczenia także z urzędu, uwzględniając wymienione w tym przepisie okoliczności – w szczególności to, że wykonanie orzeczenia byłoby sprzeczne z prawem tego kraju, którego sąd rozstrzyga o wykonaniu. Uwzględniając ten przepis, należy stwierdzić, iż materiał sprawy nie dawał podstaw do uwzględnienia przez Sąd Apelacyjny zażalenia uczestnika dlatego, że skutki orzeczenia Sądu Arbitrażowego przy Izbie Przemysłowo-Handlowej Ukrainy godzą w którąś z podstawowych zasad porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej. Co się zaś tyczy mających to uzasadniać faktów i dowodów przytoczonych w kasacji, to powołanie ich nie może odnieść skutku, ponieważ w postępowaniu kasacyjnym, z uwagi na jego funkcję, nie jest możliwe zgłaszanie nowych faktów i dowodów (por. wyrok SN z 10 czerwca 1997 r., II CKN 180/97, OSN 1997/12, poz. 202). Podobnie rzecz się ma, gdy chodzi o okoliczność, która miała być zgłoszona przez uczestnika na rozprawie, ale nie została odnotowana w protokóle. Otóż jeśliby tak istotnie było, właściwy środek usunięcia tego uchybienia stanowiło uregulowanie zawarte w art. 160 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Z przytoczonych powodów orzeczono jak w sentencji (art. 393¹³ § 1 k.p.c.).

Źródło: Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego